

Економски факултет
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

МЕЂУНАРОДНА ТРГОВИНА План рада на предмету

Модул: Међународна економија и спољна трговина (обавезан), Трговински менаџмент и маркетинг (изборни), Менаџмент у туризму и хотелијерству (изборни), Пословна информатика (изборни), Пословна анализа и консалтинг (изборни).

Година: 2 година (модул Међународна економија и спољна трговина - подмодул Спољна трговина), односно 3 година (модул Међународна економија и спољна трговина - подмодул међународне финансије, модул Трговински менаџмент и маркетинг, модул Пословна информатика), односно 4 година (модул Менаџмент у туризму и хотелијерству, модул Пословна анализа и консалтинг).

Семестар: Пролећни

Фонд часова: 60П+30В

ЕСПБ: 7 ЕСПБ

I ЦИЉ ПРЕДМЕТА

1. Развијање компетенција код студената да анализирају и оцењују макроекономске аспекте међународне трговине, али и макроекономске основе међународног трговинског пословања;
2. Оспособљавање студената да разумеју и користе теоријске основе међународне трговине, али и схватају праксу међународног пословања;
3. Припремање студената за емпиријско истраживање токова извоза роба и услуга и усмеравање на методе за анализу ефеката спољнотрговинске политике;
4. Оспособљавање студената да схвате примере из праксе међународног пословања;
5. Усмеравање студената на коришћење одговарајућих извора литературе.

II ИСХОДИ ПРЕДМЕТА

Успешним савладавањем предмета, студент ће бити у могућности да:

- разумеју основне појмове и категорије везане за област међународне трговине, као трговинског аспекта међународне економије (разуме шта је интрафирмска, интрарегионална и итеррегионална трговина), укључујући у значај за Србију (друштвено-корисни аспект);
- интерпретирају историјат развоја међународне трговине по појединим епохама (схвата мали обим трговине пре географских открића и динамичан развој трговине после, зна да објасни процесе глобализације);
- анализирају основне субјекте међународне трговине и схватити који су основни актери у овој области (зна улогу предузећа и државе, али и транснационалних предузећа и међународних организација);

- разумеју основне теорије којима се објашњава зашто до међународне трговине долази (зна да објасни постулате теорије апсолутних предности и релативних предности, али и да објасни неокласичне и модерне теорије међународне трговине);
- схвате разлику између појединих међународних тржишта која се успоставља (зна да објасни како се реагује робом а како услугама и како се тргује међународно производима интелектуалне својине);
- опишу међународно пословање, као реални сектор међународне економске активности (зна врсте послова у међународном пословању, зна врсте спољнотрговинских плаћања и слично);
- опишу најзначајније међународне трговинске институције (зна да објасни међународне сајмове, међународне аукције и међународне берзе роба и услуга);
- разумеју основне појмове везане за област међународне трговинске политике, као активност интервенције државе у област спољне трговине (зна шта је спољнотрговинска политика, који су њени инструменти и ефекти);
- знају да опишу основне Регионалне економске интеграције у свету (знају да наброје регионалне економске интеграције по појединим континентима и опису које трговинске преференције обезбеђују својима чланицама);
- знају основне појмове везане за Светску трговинску организацију, њен настанак и функционисање, као и друге међународне организације (знају како функционише и који су принципи ГАТТ и СТО, као и шта друге међународне организације доприносе развоју међународне трговине).

III САДРЖАЈ/СТРУКТУРА ПРЕДМЕТА

Међународна трговина је једна, ако не и најзначајнија, од међународних економских активности у светској привреди. Она подразумева праксу размене робе, услуга и производа интелектуалне својине преко граница једне националне привреде. Национална привреда (држава) се јавља као главни регулатор ове активности, док су предузећа носиоци међународне трговине. Ову економску активност проучава посебна научна дисциплина – међународна трговина (International trade). Међународна трговина је примењена економска научна дисциплина која истражује међународне трговинске токове, појаве и политике везане за ову праксу.

Предмет проучавања међународне трговине су како односи који се између земаља успостављају ради регулисања међународних трговинских токова (тзв. међународни трговински односи), тако и активности које једна земља предузима ради једностраног (унилатералног) регулисања спољне трговине која предузећа са седиштем у тој земљи обављају. Предмет истраживања међународне трговине као научне дисциплине је и међународна трговинска активност предузећа као њених носилаца, али увек са макро аспекта (где се држава јавља као главни субјект посматрања. Међународна трговина посматра и све финансијске токове који су везани за плаћања роба и услуга у спољној трговини (спољнотрговинска плаћања), или инвестиција везаних за пословање у иностранству (стране директне инвестиције).

Предмет се састоји из три основне области:

1. Теоријски аспекти међународне трговине;
2. Практични аспекти међународне трговине;
3. Политика међународне трговине.

Табела 1: Садржај разврстан по недељама семестра

	ПРЕДАВАЊА (теме по недељама)	ВЕЖБЕ (теме по недељама)
1.	Појам међународне трговине	Категорије међународне трговине, токови међународне трговине
2.	Развој међународне трговине (праисторија, период 1500-1760, период 1760-1914)	Начини обављања међународне трговине у појединим периодима
3.	Развој међународне трговине (период 1914-1945, период 1945-1990, период после 1990)	Начини обављања међународне трговине у појединим периодима
4.	Субјекти међународне трговине	Примери субјеката и њиховог функционисања
5.	Теорије међународне трговине	Понављање и примена принципа класичних, неокласичних и модерних теорија.
6.	Међународна тржишта	Примери разликовања међународне трговине примарним и индустријским производима и специфичним робама.
7.	Међународна тржишта	Специфичности трговине услугама и производима интелектуалне својине
8.	Међународно пословање	Различити видови међународних послова
9.	Међународно пословање	Врсте плаћања у спољној трговини, слободне зоне и електронско пословање
10.	Међународне трговинске институције	Примери међународних сајмова, међународних аукција и међународних берзи роба и услуга
11.	Политика међународне трговине	Примери и ефекти царина и нецаринских баријера
12.	Регионалне економске интеграције	РЕИ у Европи, ЕУ, ЦЕФТА и ЕФТА.
13.	Регионалне економске интеграције	РЕИ ван Европе
14.	Мултилатерално регулисање међународне трговине	ГАТТ, СТО, УН.
15.	Србија у међународној трговини	Србија у међународној трговини, спољнотрговински режим, Србија и РЕИ и Србија и СТО

IV МЕТОДЕ ИЗВОЂЕЊА НАСТАВЕ

Као облици извођења наставе на предмету међународна трговина појављују се следеће активности:

Предавања – наставник излаже теме ex cathedra из појединих области предмета, по програму рада. Студенти могу питати све што им није јасно и износити своја виђења разматраних проблема, поткрепљена ставовима из литературе које су читали. Студенти треба својим радом да прате наставу и да изложене теме обрађују из уџбеника и предложене литературе. Настава се може организовати и виртуелно преко ЗООМ платформе.

Вежбе – ово је прилика да се поједини теме анализирају и из угла праксе међународне трговине. Овде се стимулише веће ангажовање самих студената. Најприхваћенији метод рада на вежбама је излагање студија случаја везаних за активности међународне трговине, групне дебате и слично.

V ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ СТУДЕНАТА

Активност рад студента прати се и током наставе, где студент стиче поене по предиспитним активностима, али и на само завршном испиту.

Предиспитне активности студената:

Студенти могу током наставе прикупити максимално 50 поена, и то по следећим активностима:

Активност и рад на часу – Наставник прати активност и рад студената на часу, и додељује поене студентима. Максималан број поена који студент може стећи по овом основу је 10.

Колоквијум – ово је писмена провера знања студената у току семестра у којем траје настава. На тај начин настојимо да стимулишемо студенте да континуирано раде током семестра. Положен колоквијум, према Статуту Факултета, није елиминаторни услов за излазак на испит. Колоквијум се одржава у другој половини априла месеца, а тачан термин се одређује на предавањима у договору са студентима. Максималан број поена по овој активности је 40. Колоквијум се полаже у писаној форми, где је предвиђена комбинација питања затвореног и отвореног типа којима је покривена испитна материја закључно са 8. поглављем у уџбенику (до 368. странице).

Уколико студенти из оправданих разлога (болест и сл.) нису могли да прикупе поене током семестра они те поене могу надокнадити на завршном испиту, тако што ће добити још једно додатно питање.

Завршни испит:

Завршни испит је УСМЕНИ.

Студент извлачи из две групе по једно испитно питање (укупно 2), и мора дати задовољавајући одговор на оба питања. Студент по извлачењу питања припрема концепт, за који има до 20 минута. Наставник не гледа концепт већ само прати излагање студента. Максимални број поена који студент може остварити на испиту је 50.

Уколико студент нема предиспитне обавезе, или жели и да их поправи, добија још једно, додатно, питање. На основу сабирања поена са испита и поена из предиспитних активности на испиту се формира коначна оцена.

Коначна оцена се изводи према следећој скали:

поени	оцена
50 и мање	5 – није положио
51-60	6
61-70	7
71-80	8
81-90	9
91 и више	10

VI ЛИТЕРАТУРА

Обавезна литература

Предраг Бјелић "Међународна трговина" Четврто измењено и допуњено издање, Економски факултет, Београд, 2018, или

Предраг Бјелић "Међународна трговина" Пето измењено и допуњено издање, Економски факултет, Београд, 2022.

Стране које нису потребне из ових уджбеника су: 1-6, 24-32, 73, 138-140, 178-180, 292-294, 318-320, 367-368, 376-380, 454-456, 511-512, 536-543 (наведено према 5 издању).

Ранија издања овог уџбеника се не подударају у потпуности са садашњим програмом овог предмета и нису препоручени као учило, те их студенти на своју одговорност могу користити.

За питање 57 материјал је доступан на линку:

<http://www.ekof.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2014/04/1009anali156.pdf>.

Додатна (препоручена) литература

Млађен Ковачевић, Међународна трговина, Економски факултет, Београд, 2002.

Nigel Grinwade "International Trade: New Patterns of International Trade, Production and Investment" Routledge, 2003.

Charles van Marrewijk "International Trade and the World Economy" Oxford University Press, 2002.

Richard E. Caves, Jeffrey A. Frankel, Ronald Winthrop Jones "World Trade and Payments: An Introduction" Pearson Addison Wesley, 2001.

ПАЖЊА: Неауторизовани помоћни материјали за учење (тзв. скрипте) нису поуздан извор и садрже доста материјалних грешака.

VII НАСТАВНИЦИ И САРАДНИЦИ

Проф. др Предраг Бјелић, редовни професор (Испитивач)

кабинет 310

Пријем студената: СРЕДА, 12-14 ч.

Е-маил: bjelic@ekof.bg.ac.rs

Доц. др Радован Кастратовић (Спроводи Колоквијум)

кабинет 708

Пријем студената: СРЕДА, 12 - 14 ч.

Тел. 069-8066-325

Е-маил: kastratovic@ekof.bg.ac.rs

ПРИЛОГ - ИСПИТНА ПИТАЊА

ПРВО ПИТАЊЕ

1. Дефиниција појма међународне трговине
2. Методи за анализу међународне трговине
3. Прапочеци међународне трговине
4. Међународна трговина у античком периоду и средњем веку
5. Међународна трговина од 1500. до 1760. године
6. Међународна трговина од 1760. до 1914. године
7. Међународна трговина од 1914. до 1945. године
8. Међународна трговина од 1945. до 1990. године
9. Међународна трговина после 1990. године
10. Националне привреде као субјекти међународне трговине
11. Високо развијене привреде у светској трговини
12. Средње развијене привреде у светској трговини
13. Најмање развијене привреде у светској трговини
14. Појам и једноставне методе за мерење конкурентности привреда
15. Индексно мерење конкурентности националних привреда
16. Ценовни фактори конкурентности националних привреда
17. Неценовни фактори конкурентности националних привреда
18. Међународне организације као субјекти међународне трговине
19. Транснационалне компаније – појам и развој
20. Транснационалне компаније – значај и субјективитет
21. Нови концепт анализе међународне трговине
22. Пратеорије међународне трговине и теорија апсолутне предности
23. Теорија компаративних предности (Класични модел међународне трговине)
24. Унапређења класичног модела међународне трговине
25. Неокласичне теорије међународне трговине
26. Модерне теорије међународне трговине током шездесетих година 20. века
27. Модерне теорије међународне трговине после шездесетих година 20. века
28. Појам међународних тржишта и међународна робна трговина
29. Међународна трговина примарним производима
30. Међународна трговина индустријским производима
31. Међународна трговина златом
32. Међународна трговина наоружањем и војном опремом
33. Међународна трговина услугама
34. Међународна трговина производима интелектуалне својине
35. Носиоци међународне трговине (предузећа)
36. Међународно пословне организације (ИСС)
37. Светски трговачки центри (WTC)
38. Методи уласка на страно тржиште
39. Међународно кретање радне снаге
40. Плаћања у међународној трговини и контратрговина

ДРУГО ПИТАЊЕ

41. Слободне зоне
42. Електронско пословање у међународној трговини
43. Појам и генеза међународних тржишних институција
44. Међународни сајмови
45. Међународне аукције
46. Међународне берзе роба и услуга
47. Појам и инструменти спољнотрговинске политике
48. Царинске баријере у међународној трговини
49. Нецаринске баријере у међународној трговини
50. Промоција спољне трговине и међународне изложбе
51. Међународни трговински односи и билатерални трговински уговори
52. Спољнотрговинска политика САД
53. Појам и настанак регионалних економских интеграција
54. Врсте и нивои регионалног економског интегрисања
55. Настанак и развој Европске уније (ЕУ)
56. Организациона структура и одлучивање у Европској унији
57. Спољнотрговинска политика ЕУ
58. Европско удружење слободне трговине (ЕФТА)
59. Централноевропски споразум о слободној трговини (ЦЕФТА)
60. Регионалне економске интеграције у Африци
61. Регионалне економске интеграције у Азији
62. Регионалне економске интеграције у Латинској Америци
63. Северноамерички споразум о слободној трговини (НАФТА) и Зона слободне трговине Америка (ФТАА)
64. Регионалне економске интеграције у Океанији (Аустралија и Пацифик)
65. Вишеконтиненталне регионалне економске интеграције
66. Регулисање међународне трговине примарним производима
67. Организација земаља извозница нафте (ОПЕЦ)
68. Општи споразум о царинама и трговини (ГАТТ)
69. Настанак и надлежност Светске трговинске организације (WTO)
70. Организациона структура и одлучивање у Светској трговинској организацији
71. Процес учлањења у Светску трговинску организацију
72. Систем Уједињених нација и међународна трговина
73. Конференција УН о трговини и развоју (УНЦТАД)
74. Међународни трговински центар (ИТПЦ)
75. Остале међународне економске организације значајне за међународну трговину (WCO и OECD)
76. Постколонијалне организације (Заједнице народа) у међународној трговини
77. Србија у светској трговини
78. Спољнотрговинска политика Србије
79. Регионална трговинска интеграција Србије
80. Србија и Светска трговинска организација